C/2024/7056

4.12.2024.

Rezolucija Europskog odbora regija o stanju regija i gradova u EU-u i političkim smjernicama za mandatno razdoblje Europske komisije 2024. – 2029.

(C/2024/7056)

UZIMAJUĆI U OBZIR:

— svoje Godišnje izvješće EU-a o stanju regija i gradova za 2024., u kojem se donositeljima političkih odluka na europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini iznose dokazi i ključne preporuke o najhitnijim izazovima koje treba prevladati tijekom parlamentarnog saziva EU-a 2024. – 2029.;

— Deklaraciju iz Monsa pod naslovom „Regije i gradovi mogu osigurati snažniju, pravedniju i otporniju budućnost za Europu”, usvojenu na 10. Europskom samitu regija i gradova održanom 19. ožujka 2024.;

— rezultate europskih izbora održanih 6. – 9. lipnja 2024.;

— Strateški program za razdoblje 2024. – 2029., koji je Europsko vijeće donijelo 27. lipnja 2024.;

— političke smjernice za razdoblje 2024. – 2029. koje je 18. srpnja 2024. predstavila izabrana predsjednica Europske komisije;

— obnovljeni Protokol o suradnji između Europske komisije i Europskog odbora regija od 4. travnja 2024., a posebno njegov članak 3., u kojem je propisano da OR rezolucijom o svojim ključnim stajalištima doprinosi programu rada Europske komisije za sljedeću godinu;

BUDUĆI DA se u Godišnjem izvješću EU-a o stanju regija i gradova za 2024. ističu sljedeći ključni elementi:

— 1. povjerenje građana u regionalne i lokalne vlasti dosegnulo je 2024. rekordnu razinu i iznosi 60 %, što je najviši postotak od svih razina vlasti;

— 2. regije i gradovi provode do 70 % zakonodavstva EU-a i osiguravaju 50 % javnih ulaganja i 30 % javnih rashoda. Poduzimaju i do 70 % mjera za ublažavanje klimatskih promjena i 90 % mjera za prilagodbu klimatskim promjenama;

— 3. učinak klimatskih promjena bit će asimetričan, a godišnji trošak prilagodbe povećat će se na 120 milijardi eura pri porastu temperature od 2 stupnja i 200 milijardi eura pri porastu od 3 do 4 stupnja. Sezonska nestašica vode pogađa 70 % stanovništva EU-a, a trajna 30 %;

— 4. da bi se ostvario europski zeleni plan bit će potrebno godišnje ulagati dodatnih 130 milijardi eura za zaštitu okoliša i 350 milijardi eura za smanjenje emisija stakleničkih plinova od 55 % do 2030. Regijama s energetski intenzivnim industrijama bit će potrebna golema ulaganja kako bi smanjile emisije stakleničkih plinova iz teških industrija (koje čine 45 % ukupne količine emisija) i energetske troškove;

— 5. kako je istaknuto u Draghijevom Izvješću o budućnosti europske konkurentnosti, plan za čistu industriju uz pomoć kojeg će se ostvariti konkurentna industrija i otvarati kvalitetna radna mjesta zahtijevat će inovativna ulaganja, među ostalim u javne usluge poput obrazovanja, zdravstva, stanovanja i socijalnih usluga, kao i institucionalne reforme;

— 6. demografske promjene ugrožavaju otpornost EU-ovog socioekonomskog tkiva jer se očekuje da će europske regije 2040. godine imati 17 milijuna manje radno sposobnih ljudi nego 2023., a usto je mnogim regijama sve teže privući i zadržati talente;

— 7. Posebno su pogođena ruralna područja jer se ruralno stanovništvo svake godine smanjuje za oko milijun ljudi, a svaki dan nestaje i 800 poljoprivrednih gospodarstava, što za posljedicu ima napuštanje zemljišta i veću vjerojatnost izbijanja požara.

— 8. Kohezijska politika glavna je investicijska politika EU-a i na nju otpada 13 % ukupnih državnih ulaganja u EU-u. Cilj je postojećih programa uložiti gotovo 378 milijardi eura u sve sektore, među ostalim za potporu poduzećima, otvaranje radnih mjesta i povećanje energetske učinkovitosti, i istodobno otvoriti 1,3 milijuna radnih mjesta i povećati BDP EU-a za 0,5 %.

EUROPSKI ODBOR REGIJA (OR),

Održivo blagostanje i konkurentnost Europe

1. slaže se da je bolja izrada zakonodavstva ključna za poticanje konkurentnosti i blagostanja Unije; ističe da aktivna supsidijarnost i potpuna uključenost lokalnih i regionalnih vlasti osiguravaju demokratsku zastupljenost i iskustvo potrebno za poboljšanje EU-ovog regulatornog okvira;

2. podržava prijedloge iznesene u Draghijevom Izvješću o budućnosti europske konkurentnosti da se načelo supsidijarnosti primjenjuje na pametan i aktivan način, odnosno da se u nekim područjima smanji regulatorno opterećenje nametnuto poduzećima i javnim vlastima u EU-u, a da se u drugim područjima osnaži razina upravljanja EU-a. To također podrazumijeva potrebu za jačanjem nacionalnih, regionalnih i lokalnih administrativnih kapaciteta;

3. smatra da u interesu primjerene aktivne supsidijarnosti prilikom analize zakonodavstva Europske unije treba u okviru procjene teritorijalnog učinka sustavno ocjenjivati učinak na područja iz članka 174. UFEU-a;

4. smatra da treba sklopiti novi međuinstitucijski sporazum o pojednostavljenju i boljoj izradi zakona u osjetljivim područjima poput ZPP-a kako bi se u obzir uzela višerazinska priroda EU-ovog regulatornog postupka i upravljanja; traži da bude aktivno uključen u pregovore o novom sporazumu i njegovu provedbu;

5. poziva na znatno poboljšanje uvjeta poslovanja u EU-u. Provjere konkurentnosti i testovi utjecaja zakonodavstva na MSP-ove mogli bi doprinijeti smanjenju regulatornog opterećenja za MSP-ove;

6. smatra da bi regije trebale imati veću ulogu u provedbi politika EU-a za digitalnu tranziciju. Regionalnim vladama treba dati veći pristup postupcima donošenja odluka u pogledu projekata digitalne infrastrukture, čime bi im se omogućilo da politike prilagođavaju lokalnim potrebama i osiguraju pravednu digitalnu transformaciju i u gradskim i u ruralnim područjima;

7. snažno podržava poticanje ulaganja u financiranje zelene i digitalne tranzicije i zadovoljavanje daljnjih tržišnih potreba i potreba za vještinama; vjeruje da treba bolje iskoristiti privatna sredstva;

8. ističe važnost zadržavanja ambicioznosti europskog zelenog plana i naglašava da on mora ići ruku pod ruku s gospodarskom konkurentnošću; podržava ubrzavanje tranzicije prema čistoj, pouzdanoj i cjenovno pristupačnoj energiji, koja se može ostvariti i uspostavom lokalnih i regionalnih kontaktnih točaka (engl. *one-stop-shop*) koje bi pomagale kućanstvima, poljoprivrednim i stočarskim gospodarstvima i MSP-ovima u tranziciji. Osim toga, regionalnim vlastima trebalo bi povećati kapacitete za donošenje odluka i pristup izravnom financiranju za projekte obnovljive energije, čime bi se osigurala lokalna prilagodba specifičnim potrebama svakog područja. Fleksibilan regulatorni okvir dodatno bi osnažio regije da predvode zelenu tranziciju;

9. podsjeća čelnike i čelnice EU-a da regije i gradovi mogu biti uspješni samo u okviru jedinstvenog tržišta koje dobro funkcionira i omogućava razvoj inovacija zahvaljujući poštenom tržišnom natjecanju, a to ovisi i o potpunoj slobodi kretanja, bez unutarnjih granica u šengenskom području; potiče novu Europsku komisiju da informacije iz nedavnih izvješća Enrica Lette i Marija Draghija iskoristi za predlaganje mjera kojima se produbljuje jedinstveno tržište i potiče konkurentnost EU-a u kontekstu zelene i digitalne tranzicije, pri čemu valja paziti da one budu pravedne za sve regije EU-a;

10. ističe da se rast i konkurentnost temelje na podržavanju prekograničnog kretanja, usluga i infrastrukturnih projekata na jedinstvenom tržištu, što znači i da u budućnosti treba povećati proračun za europsku teritorijalnu suradnju. Konkretno, treba dati prednost dovršenju osnovnih koridora i projekata u okviru mreže TEN-T, koji su od presudne važnosti za gospodarski razvoj regija i ostvarivanje zelene transformacije;

11. pozdravlja najavljeni akt o kružnom gospodarstvu, čiji je cilj stvoriti potražnju za sekundarnim ključnim sirovinama i jedinstveno tržište otpada; poziva na potpuno uključivanje gradova i regija, pogotovo u kontekstu javne nabave i sa stajališta njihove uloge u smanjenju količine otpada, jačanju lokalnih poduzeća i promicanju promjena u ponašanju;

12. poziva na brzo dovršenje europske zdravstvene unije i poticanje prekogranične suradnje u području zdravstva; ponavlja da treba testirati otpornost zdravstvenih sustava na stres, što uključuje planove pripravnosti i sprječavanja za prekogranične regije;

13. poziva na uspostavu potpuno integrirane i međusobno povezane europske energetske unije koja bi povećala pristup EU-a čistoj, pouzdanoj i priuštivoj energiji, smanjila potrošnju energije, bolje odgovorila na lokalne potrebe, a građanima i poduzećima osigurala pristupačne cijene;

14. ističe da treba olakšati provedbu i rast prekograničnih javnih usluga u ključnim područjima kao što su interoperabilnost, usluge elektroničkih dokumenata, međuregionalna suradnja, *benchlearning* i razmjena podataka za potrebe e-uprave;

15. podržava usredotočenost Europske komisije na sigurnu i pouzdanu umjetnu inteligenciju koja se temelji na jasnim etičkim okvirima i poziva gradove i regije da se u potpunosti uključe u njezinu primjenu; naglašava da treba razmotriti posljedice mogućeg „jaza umjetne inteligencije”;

Europska obrana i sigurnost

16. podržava stvaranje jedinstvenog europskog obrambenog tržišta jer obrambena industrija ima važnu ulogu u gospodarskom razvoju određenih europskih regija;

17. ističe da je za obranu i sigurnost ključna otporna prometna infrastruktura; poziva na preuzimanje političkih i financijskih obveza za uspostavu nedostajućih prekograničnih veza na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini kako bi se omogućila dvostruka upotreba transeuropske prometne mreže za civilne i vojne svrhe;

18. podržava predloženu europsku strategiju unutarnje sigurnosti; naglašava da su regije i gradovi ključni akteri koji povezuju zakonodavstvo EU-a s lokalnim i nacionalnim sigurnosnim politikama, uključujući mjere za suzbijanje organiziranog kriminala i krijumčarenje ljudi, kao i druge sigurnosne prijetnje;

Potpora ljudima, jačanje društveno-gospodarskog modela

19. smatra da će pojačana i poboljšana kohezijska politika nakon 2027., dostupna svim regijama, biti ključan element u pomaganju europskim gradovima i regijama da se suoče sa zelenom, digitalnom i demografskom transformacijom, da se pritom nitko ne zapostavi i da se osigura konkurentnost EU-a;

20. poziva na jednostavniju, usmjereniju i vidljiviju kohezijsku politiku i odlučno odbacuje sve pokušaje njezine centralizacije. Sudjelovanje lokalnih i regionalnih vlasti u oblikovanju i provedbi politika ključno je za postizanje ciljeva socijalne, gospodarske i teritorijalne kohezije. Stoga se kohezijska politika nakon 2027. mora temeljiti na utvrđenim načelima podijeljenog i višerazinskog upravljanja, partnerstva i regionalnog ili lokaliziranog pristupa;

21. poziva na to da se ciljevi Fonda za pravednu tranziciju nastave ostvarivati u budućoj kohezijskoj politici u okviru VFO-a za razdoblje nakon 2027.; napominje da uspješna pravedna tranzicija zahtijeva pristup koji u obzir uzima teritorijalne aspekte, temelji se na partnerstvu i pridaje pažnju regionalnim industrijskim ekosustavima;

22. ističe da je za EU važan automobilski sektor, koji osigurava radna mjesta za 13,8 milijuna Europljana i na koji otpada 7 % BDP-a, i poziva na donošenje sveobuhvatne strategije za poštenu i održivu tranziciju regija s automobilskom industrijom, regija bogatih ugljenom i regija koje ovise o drugim energetski intenzivnim sektorima, kojima će i dalje biti potrebna potpora EU-a da bi ostvarile transformaciju; napominje da bi zbog niza izazova povezanih s proizvodnjom i tržištem europskim proizvođačima automobila moglo biti teško ostvariti zahtjevnije ciljne vrijednosti za emisije CO_2 koje bi se na njihova vozila trebali početi primjenjivati od 2026. godine, pa traži od Europske komisije da razmotri postupniji pristup i raniju reviziju relevantnog zakonodavstva, već u 2025. godini, kako bi se europskim proizvođačima automobila pružilo dovoljno vremena da se prilagode; ujedno naglašava važnost održive prometne infrastrukture i zalaže se za jačanje klimatski prihvatljive mobilnosti u cjelini;

23. naglašava da lokalne i regionalne vlasti često pružaju ključne usluge mobilnosti i prijevoza kojima se povezuju sva područja i pritom gradskim, rubnim i ruralnim područjima osiguravaju jednak pristup jedinstvenom tržištu i nude cjenovno pristupačna i održiva rješenja za mobilnost;

24. ističe da je u Europskoj uniji turistički sektor važna gospodarska aktivnost koja ostvaruje 10 % BDP-a i znatno utječe na gospodarski rast, zapošljavanje i socijalni razvoj. Turizam mora postati održiv, što iziskuje strategiju potpore Europske unije;

25. prima na znanje obnovljenu političku predanost europskom stupu socijalnih prava i poticanju ravnopravnosti, kao i obećanje da će se Akcijskim planom za cjenovno pristupačne cijene energije i predloženim Europskim planom ulaganja za cjenovno pristupačno i održivo stanovanje riješiti pitanje energetske učinkovitosti i cjenovne pristupačnosti stanovanja;

26. ističe da pitanje demografskih promjena, depopulacije, prenapučenosti, starenja i odljeva mozgova treba rješavati skupom javnih politika u okviru kojih bi se „pravo ostanka" podržalo zadržavanjem talenata i privlačenjem kvalificirane radne snage; podržava inicijative kojima se učvršćuju zakoniti migracijski putovi kao jedno od rješenja za problem nedostatka vještina u lokalnim zajednicama; poziva na osmišljavanje detaljnih i sveobuhvatnih strategija i izdvajanje adekvatnih resursa za uključivanje migranata i njihovu integraciju u europska društva;

27. poziva na povećanje potpora za razvoj digitalnih vještina građana i na dodjelu financijskih sredstava gradovima i regijama za digitalizaciju javnih usluga kako bi se građanima osigurao ravnopravan pristup novim alatima za ekonomski razvoj i socijalnu uključenost;

28. poziva na to da se, u korist cjenovno pristupačnog i održivog stanovanja, pojednostave administrativni postupci za pristup pomoći EU-a za energetsku obnovu;

Održavanje kvalitete života: sigurnost opskrbe hranom, voda i priroda

29. ističe da su gradovi i regije ključni partneri u promicanju zdravih i održivih prehrambenih sustava i ponavlja svoj poziv da se okvirni zakon o održivim prehrambenim sustavima objavi bez daljnje odgode;

30. pozdravlja predanu podršku obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima i međugeneracijskoj obnovi, nagrađivanju poljoprivrednika za očuvanje biološke raznolikosti i prirodnih ekosustava, jačanju konkurentnosti poljoprivrednika i njihovoj zaštiti od nepoštenih trgovačkih praksi. Pravedni prihodi poljoprivrednika ključni su za usporavanje depopulacije ruralnih područja i napuštanja zemljišta, osiguravanje dinamičnih i privlačnih ruralnih područja i postizanje ciljeva Programa 2030.; posebno bi se trebalo usredotočiti na poljoprivredne regije koje se suočavaju s jedinstvenim izazovima zbog nestašice vode i klimatskih promjena, a trebalo bi dodijeliti i namjensku potporu istraživanju usjeva otpornih na sušu i učinkovitih tehnologija navodnjavanja;

31. smatra da u sljedećem financijskom okviru, u sklopu buduće reforme zajedničke poljoprivredne politike treba povećati proračune poljoprivrednih fondova EFJP i EPFRR; također smatra da treba eliminirati i socijalnu uvjetovanost potpora u okviru ZPP-a, smanjiti i pojednostaviti standarde za dobre poljoprivredne i okolišne uvjete (GAEC) i ukinuti ekosheme, na koje otpada 23 % sredstava iz prvog stupa ZPP-a, i taj iznos uključiti u izravne potpore bez dodatnih zahtjeva za njihovo dodjeljivanje;

32. poziva na to da se regijama dodijeli veća uloga u upravljanju budućom zajedničkom poljoprivrednom politikom u skladu s posebnim teritorijalnim i sektorskim značajkama kako bi se uspostavile politike i potpore prilagođene konkretnim područjima;

33. zalaže se to da se najavljeni Pakt za ribarstvo i oceane koristi za bolju provedbu zajedničke ribarstvene politike i bolje uključivanje regija u očuvanje i upravljanje morskim resursima, ribarstvom i akvakulturom;

34. ističe ulogu plavog gospodarstva u rješavanju problema povezanih s klimatskim promjenama, dekarbonizacijom i konkurentnošću i pozdravlja namjeru Europske komisije da osmisli pomorsku industrijsku strategiju i strategiju EU-a za luke;

35. pozdravlja najavljenu europsku strategiju za otpornost vodoopskrbe i traži da se regijama i gradovima pruži veća potpora u rješavanju problema nestašice vode, sigurnosti opskrbe vodom i štetnih poplava, kao i u obnovi prirodnih vodnih ciklusa u skladu s lokalnim geografskim, klimatskim i socioekonomskim kontekstom;

36. poziva na to da se u buduću kohezijsku politiku uključi pregled ranjivosti jer regije nemaju jednake potrebe u pogledu prilagodbe posljedicama klimatskih promjena na prirodne i izgrađene resurse, gospodarske aktivnosti, zdravlje građana i društveni život, kao što je slučaj u regijama koje su izložene ozbiljnim i trajnim prirodnim ili demografskim poteškoćama, kako je navedeno u članku 174. UFEU-a;

Zaštita demokracije i poštovanje vrijednosti

37. podržava nastojanja da se postigne ravnopravnost za sve i nudi svoj doprinos novoj strategiji rodne ravnopravnosti; ponavlja svoju predanost daljnjem poticanju europske demokracije na lokalnoj razini, među ostalim angažiranjem mladih; poziva na bliskiju suradnju s Europskom komisijom na organizaciji lokalnih dijaloga s građanima i građankama, među ostalim posredstvom mreža poput Europske mreže regionalnih i lokalnih savjetnika i savjetnica i mreže Programa za mlade izabrane političare i političarke;

38. ističe ključnu ulogu regija i gradova u očuvanju i praćenju vladavine prava kao jednog od najvažnijih stupova lokalne i nacionalne demokracije na kojem se temelji Europska unija i koji državama članicama garantira stabilnost, a građanima Europske unije jednakost;

39. traži da bude aktivno uključen u predloženi europski štit za zaštitu demokracije jer regije i gradovi mogu pomoći u otkrivanju i proaktivnom suzbijanju zlonamjernih informacija i manipulacije informacijama;

Globalna Europa

40. naglašava svoju nepokolebljivu potporu Ukrajini i njezinim lokalnim i regionalnim vlastima, posebno putem Europskog saveza gradova i regija za obnovu Ukrajine;

41. naglašava da je proširenje katalizator reformi i da se mora i dalje temeljiti na zaslugama. EU mora podržavati lokalne i regionalne vlasti u jačanju demokracije, vladavini prava, poštovanju ljudskih prava, decentralizaciji i borbi protiv korupcije, među ostalim posredstvom zajedničkih savjetodavnih odbora i radnih skupina Europskog odbora regija; traži da se odgovarajuća sredstva EU-a iskoriste za pripremu zemalja proširenja na reforme potrebne za pristupanje EU-u, s posebnim naglaskom na izgradnji kapaciteta i istorazinskom učenju od lokalnih i regionalnih vlasti;

42. ističe da treba ojačati teritorijalnu dimenziju euromediteranske suradnje, među ostalim putem Euro-mediteranske skupštine lokalnih i regionalnih vlasti (ARLEM);

43. nastavit će mjerama klimatske diplomacije na podnacionalnoj razini i u relevantnim tijelima i okvirima UN-a podupirati globalnu ulogu regija i gradova u klimatskim politikama i politikama bioraznolikosti;

Zajednički rad i pripremanje Unije za budućnost

44. ističe da upravljačke strukture i postupke Europske unije treba prilagoditi kako bi se ona mogla nositi s izazovima koji joj predstoje (primjerice perspektiva budućeg proširenja) i kako bi se povećala njezina konkurentnost; uvjeren je da su promjene Ugovorâ neizbježne želi li EU biti spreman za budućnost i traži da u njih bude u potpunosti uključen; u međuvremenu se obvezuje na optimizaciju postojećeg okvira kako bi se gradove i regije u većoj mjeri uključilo u izradu politika EU-a;

45. pozdravlja predanost modernom proračunu EU-a koji obilježavaju usmjerenost, jednostavnost, učinak, poštovanje vladavine prava i odgovarajući resursi, pa stoga od Europske komisije traži da u VFO-u za razdoblje nakon 2027. u obzir uzme prijedloge gradova i regija; ponavlja da proračun EU-a treba koristiti za podržavanje lokaliziranih politika i ističe da nacionalni planovi moraju poštovati načela višerazinskog upravljanja i partnerstva;

46. stoga od svih europskih institucija traži da zajedno rade na Europskoj uniji koja je BLIŽA svojim građanima, JAČA u ovladavanju industrijskim tranzicijama i poboljšanju konkurentnosti EU-a, KOHEZIVNIJA jer nikoga i niti jedno mjesto ne zapostavlja i AMBICIOZNIJA jer osigurava svrsishodnost budućeg proračuna EU-a.

Bruxelles, 9. listopada 2024.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Vasco ALVES CORDEIRO